

Twee voor Nederland nieuwe Schaalamoeben (Rhizopoda, Testaceae) van de Brunssummer Heide

Ingo E. Spica

Laboratorium voor terreinonderzoek Recreatieschap Oostelijk Zuid-Limburg, Apollolaan 104, Heerlen

In het voorjaar van 1980 werden in vennen op de Brunssummer Heide watermonsters genomen waarin twee in Nederland nog niet eerder aangetroffen Schaalamoeben (eencelligen) werden aangetroffen. In dit artikel zijn de oorspronkelijke beschrijvingen opgenomen o.a. om de bijgaande tekeningen te ondersteunen.

Op 8 februari 1980 vond ik in een watermonster uit *Sphagnum* van de Brunssummer Heide een exemplaar van *Lesquereusia inaequalis* Cash & Hopkinson. Ook in 1981 en 1982 heb ik deze soort daar aangetroffen.

CASH en HOPKINSON hebben deze soort in 1909 als volgt beschreven: "Larger than average examples of *L. spiralis*, similarly constructed but less elegant, differing mainly in the outline of the test, which is relatively much broader, and in side view is divided roughly by a shallow depression on the dorsal surface into two turgid unequal portions. The measurement across the test in its broadest part exceeds, as a rule, that taken longitudinally from the extremity of the neck to the crown. The test is chitinous, transparent, and covered externally with the same interlacing

curved "roods" as in *L. spiralis* - these, if anything, being longer and thinner. It has a short neck which is sharply truncated; the mouth not contracted. The upper surface of the neck has two slight elevations which give it a wavy outline. Nucleus and pseudopodia as in *L. spiralis*, generally simple. Dimensions: Length 135 μ (from mouth to summit of test); breadth 125 μ . At Dunham, Cheshire, amongst *Sphagnum*, 1904 and later, associated with others of this genus.

Were it not for the appearance of this peculiar *Lesquereusia* year by year, we might regard it as an abnormal form of *Lesquereusia spiralis*. It has, however, characters quite distinct and without variation in the numerous individuals examined. It may be at once differentiated from the last-named species

by the peculiar, unequally balanced test. Like others of the genus the animal is usually very active."

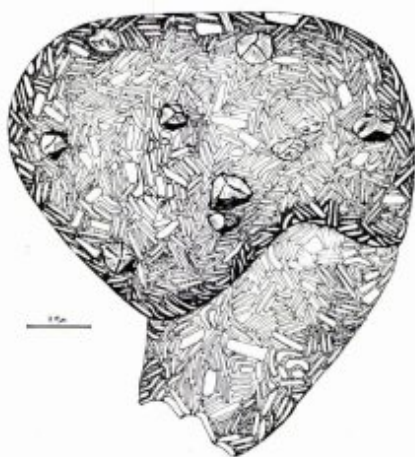
In 1951 beschrijft DECLOITRE een vondst van *L. inaequalis* uit "Lac Tamma" in Senegal. In 1960 komt hij nog eens op deze vondst terug. Verder zijn mij geen vondsten uit de literatuur bekend.

Op 18 maart 1980 deed ik een tweede interessante vondst, eveneens in een ven op de Brunssummer Heide, namelijk een exemplaar van *Arcella catinus* var. *sphaerocysta* Deflandre.

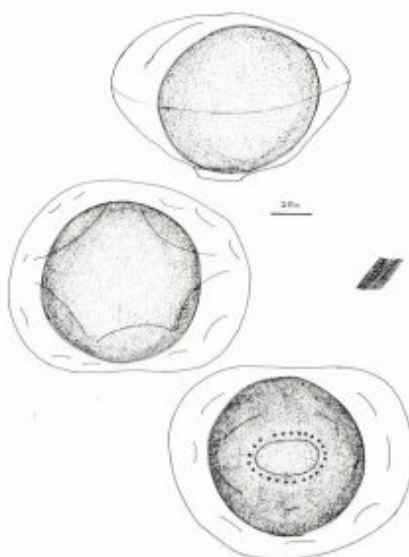
In 1929 heeft DEFLANDRE deze variëteit voor het eerst beschreven:

"Diffère du type par son kyste parfaitement sphérique et non pas sphéroïdal aplati.

Distribution géographique: France, Environs de Paris. Nous n'avons observé qu'un seul exemplaire de cette variété, mais nous croyons bon néanmoins de le mettre en relief, étant donné que par ailleurs nous avons très

Figuur 1. *Lesquereusia inaequalis* Cash and Hopkinson 1909, Brunssummer Heide, Februari 1980.

Figuur 2. *Arcella catinus* Penard var. *Sphaerocysta* Deflandre 1929, Brunssummer Heide, Maart 1980.

Figuur 3. *Arcella catinus* Penard var. *sphaerocysta* Deflandre 1929, Brunssummer Heide, Maart 1980. Microfoto.

souvent rencontré les kystes sphæroïdeaux habituels sans que jamais ceux-ci montrent le moindre changement dans leur forme."

Tussen een groot aantal zich in cyste-stadium bevindende *Arcella catinus* vond ik een exemplaar van deze variëteit. Dit viel direct op door de duidelijk afwijkende vorm van de cyste zoals DEFLANDRE deze beschreven

heeft. De door mij gemaakte tekeningen en microfoto moge dienen als documentatie van dit voor de Nederlandse fauna nieuwe organisme.

Summary

Lesquereusia inaequalis Cash and Hopkinson and *Arcella catinus* var. *sphaerocyste* Deflandre (Rhizopoda, Testaceae) were found for the first time in the Netherlands in fens near Brunssum (South-Limburg).

Literatuur:

- CASH, J. & J. HOPKINSON, 1909: British Freshwater Rhizopoda and Heliocoea Vol. II. London, Ray Society.
 DECLOITRE, L., 1951. Matériaux par une faune rhizopodique d'A.O.F. Bulletin d'I.F.A.N. Vol XIII.
 DECLOITRE, 1960. Hydrobiologica Vol XV (3-4), p. 268-270.
 DEFLANDRE, G., 1929. Le Genre *Arcella* Ehrenberg.
 Archiv für Protistenkunde Vol 6-(4), p. 152-287.
 DRESSCHER, TH. G.N., 1976. Index van namen en vindplaatsen.... Amsterdam.

Korte mededelingen

1981: een goed Ooievaarsjaar

JONKERS (1981) constateerde voor 1981 een toename van ruim 30% in het aantal waarnemingen van zwerfende/doortrekkende Witte ooievaars (*Ciconia ciconia*) in Nederland ten opzichte van 1980.

Ook Limburg kreeg hiervan een deel mee, met liefst 12 waarnemingen (= 7% van het totaal aantal deze eeuw), betrekking hebbende op 29-32 exemplaren: 7x1, 2x2, 2x3 en 1x15 exemplaren.

In het voorjaar (10 meldingen) speelde de doortrek zich af tussen 11 mei en 15 juni en in het najaar in de eerste week van augustus.

Opvallend is weer dat slechts 2 waarnemingen westelijk van de Maas gedaan werden. Beide in het voorjaar. Qua aantal exemplaren maken ze echter 50-55% uit!

JONKERS, D.A., 1981 Het ooievaarsjaar 1981. Het Vogeljaar 29 (6): 289-294.

W. Vergoossen,
Brugweg 20, Echt

Inventarisatie Nederlandse dagvlinders

Ook dit jaar zal de inventarisatie van de Nederlandse dagvlinders plaatsvinden. Deze inventarisatie is in 1980

reeds van start gegaan en wordt georganiseerd door de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten. Deze vereniging wist ir. W. Geraedts bij de vakgroep Natuurbeheer van de landbouwhogeschool te Wageningen te detacheren. Hij wist meer dan 160 amateurvlinderkundigen aan te trekken die nu samen met onderzoekers en studenten proberen de vlinderstand in heel Nederland in kaart te brengen. Ook in Limburg wordt aan dit project gewerkt door een aantal veldwaarnemers. De Vlinderstudiegroep van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg zal de inventarisatie in Limburg coördineren en de gegevens doorspeelen aan ir. W. Geraedts te Wageningen waar ze opgeslagen worden in de computer.

Het doel is informatie te verzamelen over de verspreiding, biotopen en mogelijke bedreigingen van de Limburgse dagvlinderfauna, zulks ten behoeve van beschermings- en beheersmaatregelen.

Belangstellenden kunnen behalve met ondergetekende, ook contact opnemen met de voorzitter van de Vlinderstudiegroep, J. Stevens, Prinses Christinalaan 21, Valkenburg.

Voor dit project zijn speciaal voor dit doel ontworpen formulieren beschikbaar die op aanvraag zo spoedig mogelijk terug zullen worden toegezonden.

C. Felix secretaris Vlinderstudiegroep,
Klokbekerstraat 114, Maastricht.

Broedende Kramsvogels in Zuid-Limburg in 1981

De Kramsvogel heeft in deze eeuw in snel tempo zijn broedgebied in Europa in westelijke richting uitgebreid. Nederland werd in 1971 bereikt. In de jaren hierna nam het aantal broedparen snel toe, 54 - 75 broedgevallen in 1977, waarvan het overgrote deel in Zuid-Limburg.

Omdat deze toename zich leek voort te zetten, hebben enige leden van de Vogelstudiegroep in 1981 Zuid-Limburg (bezuiden Sittard) geïnventariseerd op het voorkomen van broedende Kramsvogels. Deze inventarisatie werd voornamelijk uitgevoerd in de periode half april tot half mei. Gevonden werden 201 - 215 waarschijnlijke en zekere broedgevallen. Deze waren verdeeld over 51 kolonies. De grootste kolonies bestonden uit 15 en 25 broedparen, verreweg de meeste (85%) waren één tot vijf paar groot. De verspreiding in Zuid-Limburg hangt nauw samen met de boomsoorten die de Kramsvogels voor het bouwen van hun nest prefereren. In Zuid-Limburg zijn dat vooral hoogstamboomgaarden (ruim 50%) en Populieren (ruim 30%). De Kramsvogels werden dan ook vooral aangetroffen in de zuidwesthoek (Eijsden, Gronsveld en Margraten) en voorts langs beken als Gulp, Geul en Geleenbeek. De inventarisatie zal dit jaar worden herhaald. Waarschijnlijk zal de Nederlandse populatie dan de 250 paren overschrijden.

W. Ganzevles
Bosquetplein 6, Maastricht